

IFRS NING GAAP BILAN SOLISHTIRGANDAGI AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI

Numonov Fayzullo Nurmuhammadjon o'g'li
Qo'qon universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi 3-kurs talabasi,
Gafurov Xurshid Maxsudovich
Qo'qon Universiteti Xalqaro Turizm va
Iqtisodiyot kafedrası katta o'qituvchisi

Annotatsiya: IFRS yoki xalqaro moliyaviy hisobot standartlari dunyoning ko'plab mamlakatlarida qabul qilingan buxgalteriya hisobi standartlaridir. GAAP yoki umumiy qabul qilingan buxgalteriya tamoyillari AQShda foydalanish uchun Moliyaviy Buxgalteriya Standartlari Kengashi (FASB) tomonidan ishlab chiqilgan buxgalteriya hisobi standartlari to'plamidir. IFRS ham, GAAP ham ma'lum o'xshashliklarga ega bo'lsa-da, ular sezilarli farqlarga ega.

Kalit so'zlar: IFRS, GAAP, Moliyaviy hisobotlar, buxgalteriya hisobi, afzalliklari va kamchiliklari

IFRS (Moliyaviy Hisobotlarning Xalqaro Standartlari) va GAAP (Umum Qabul Qilingan Buxgalteriya Tamoyillari) kompaniyalar o'zlarining moliyaviy hisobotlarini tayyorlash va taqdim etish uchun amal qilishi mumkin bo'lgan ikki xil buxgalteriya tizimidir. GAAP bilan solishtirganda IFRSning ba'zi afzalliklari va kamchiliklari:

IFRS ning afzalliklari va kamchiliklari:

№	Afzalliklari	Kamchiliklari
1	IFRS global miqyosda tan olingan moliyaviy hisobot tizimini taqdim etadi, bu esa kompaniyalarga o'z moliyaviy ma'lumotlarini turli mamlakatlardagi boshqa kompaniyalar bilan solishtirishni osonlashtiradi.	IFRSni joriy qilish kompaniyalar uchun qimmatga tushishi mumkin, ayniqsa ular GAAP yoki boshqa buxgalteriya tizimidan o'tayotgan bo'lsa.
2	IFRS moliyaviy hisobotda shaffoflik va izchillikni oshirishga yordam beradi.	IFRS standartlari GAAPga qaraganda murakkabroq bo'lishi mumkin, bu moliyaviy hisobotda chalkashlik yoki xatolarga olib kelishi mumkin.
3	IFRS standartlari ko'proq printsiplarga asoslangan bo'lib, kompaniyalarga moliyaviy ma'lumotlarini taqdim etishda ko'proq moslashuvchanlikni beradi.	GAAP bilan solishtirganda IFRS bo'yicha ma'lum moddalarning hisobot berish usullarida farqlar bo'lishi mumkin, bu moliyaviy hisobotlarning solishtirilishiga ta'sir qilishi mumkin.
4	IFRS standartlari global biznes muhitidagi o'zgarishlarni kuzatib borish uchun tez-tez yangilanadi.	

GAAP ning afzalliklari va kamchiliklari:

№	Afzalliklari	Kamchiliklari
1	GAAP Amerika Qo'shma Shtatlaridagi kompaniyalarga ko'proq tanish bo'lib, bu ularga moliyaviy hisobot talablariga rioya qilishni osonlashtirishi mumkin.	GAAP xalqaro miqyosda IFRSga qaraganda kamroq tan olingan, bu esa kompaniyalar uchun moliyaviy ma'lumotlarni boshqa mamlakatlardagi kompaniyalar bilan solishtirishni qiyinlashtirishi mumkin.
2	GAAP odatda ko'proq qoidalarga asoslangan bo'lib, bu ba'zi elementlarni qanday hisobot berish kerakligi haqida aniqroq ma'lumot berishi mumkin.	GAAP standartlari IFRSga qaraganda kamroq moslashuvchan bo'lishi mumkin, bu esa kompaniyalar uchun moliyaviy ma'lumotlarini taqdim etish imkoniyatlarini cheklashi mumkin.
3	GAAP bir necha o'n yillar davomida ishlab chiqilgan, shuning uchun standartlar vaqt o'tishi bilan sinovdan o'tkazilgan va takomillashtirilgan.	GAAP IFRS kabi tez-tez yangilanmaydi, ya'ni standartlar har doim ham biznes muhitidagi so'nggi o'zgarishlarni aks ettirmasligi mumkin.

IFRS ning afzalliklaridan biri shundaki, u moliyaviy hisobotda izchillik va taqqoslanishga yordam beradi. IFRS jahon miqyosida ko'plab mamlakatlar tomonidan qabul qilinganligi sababli, u xalqaro miqyosda moliyaviy hisobotlarni taqqoslashni osonlashtiradi. Bu moliyaviy bozorlarga ko'proq ishonchni uyg'otishi va investitsiyalarni rag'batlantirishi mumkin bo'lgan shaffoflikni oshiradi. Bundan farqli o'laroq, GAAP birinchi navbatda AQSh moliyaviy hisoboti talablariga e'tibor qaratadi. Bu xalqaro kompaniyalarning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun yetarlicha moslashuvchan emas, bu turli mamlakatlarda moliyaviy hisobotlarni solishtirishda qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin.

O'z navbatida, IFRSni qabul qilish ma'lum kamchiliklarga ega. Qiyinchiliklardan biri shundaki, IFRS GAAP bilan solishtirganda ma'lumotlarni batafsilroq ochib berishni talab qiladi, bu esa hisobot berishning ortiqcha murakkablashuviga olib keladi. Bu moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va ko'rib chiqish uchun qo'shimcha resurslar talab qilinadigan kompaniyalar uchun qo'shimcha xarajatlarni keltirib chiqarishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, IFRS ham, GAAP ham o'zlarining afzalliklari va kamchiliklariga ega. IFRS ning afzalliklari, shundan iboratki IFRS xalqaro miqyosda izchillik va taqqoslanishni ta'minlaydi va ko'proq tamoyilga-asoslangan hisoblanadi. Boshqa tomondan, GAAP AQSh moliyaviy hisobot muhitiga mos keladigan aniq va barqaror qoidalar to'plamini taqdim etishi bilan ajralib turadi. IFRSning global miqyosda qabul qilinishi ko'plab afzalliklarni beradi, ammo unga moslashish hisobotlarda ortiqcha murakkablik keltirib chiqarishi va qo'shimcha xarajatlarga olib kelishi mumkin. Qaysi buxgalteriya tizimini tanlash kompaniyaning joylashuvi, sanoat va hisobot talablari kabi turli omillarga bog'liq bo'ladi. Kompaniyalar qaror qabul qilishdan oldin har bir tizimning ijobiy va salbiy tomonlarini diqqat bilan baholashlari va shundan keyingina tanlovni amalga oshirishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bakidjanovich, A. K., Karimjonovich, A. A., & Bokhodirovich, U. T. (2022). Implementation of IFRS in electric power companies of Uzbekistan taking into account national peculiarities and specifics energy sector. *Mathematical Statistician and Engineering Applications*, 71(4), 7833-7846.
2. Hussain, M. B. (2022). Evaluating International Financial Reporting Standards and Generally Accepted Accounting Principles in a Local Context: A Case from Pakistan. *Academy of Education and Social Sciences Review*, 2(2), 70-80.
3. Iordaniya, A. (2018). GAAP tadqiqot metodologiyasiga nisbatan IFRS ning afzalliklari va kamchiliklari. *Erisim tarixi* , 20 .
4. Solidjonov, D. (2021). ISSUES OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND INTERNATIONAL INTEGRATION IN THE NEW UZBEKISTAN. *Scienceweb academic papers collection*.
5. Sreseli, N. (2023). Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari yangilanishlari va muammolari. *Ekoforum jurnali* , 12 (1).